

---

## ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОТУРИЗМУ В ПОЛЬЩІ: ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ

---

**В.М. ЄРМОЛЕНКО**, доктор юридичних наук, професор,  
член-кореспондент НАПрН України,  
завідувач кафедри аграрного, земельного та екологічного права  
імені академіка В.З. Янчука,  
Національний університет біоресурсів і природокористування України  
E-mail: vemlaw@gmail.com

**А.В. ЖУРИНА**, аспірант кафедри аграрного,  
земельного та екологічного права імені академіка В.З. Янчука,  
Національний університет біоресурсів і природокористування України  
E-mail: zhurina@ukr.net

**Анотація.** Досліджується досвід особливостей правового регулювання екотуризму в Польщі, оскільки Польща є західним сусідом України та пройшла євроінтеграційний шлях то відповідно застосування позитивного досвіду Польщі в питаннях правового регулювання використання природних ресурсів для потреб екотуризму буде дійсно корисним. Зокрема, особливу увагу приділено питанням чіткого окреслення поняття екотуризму (сільського зеленого туризму), визначається мета екотуризму, також в даній науковій статті безпосередньо аналізується польське законодавство можна визначити основні критерії, які відмежовують екологічний / сільський зелений туризм від інших видів туризму. В цілому, визначено, що досвід Польщі щодо правового регулювання екотуризму та використання природних ресурсів для потреб екотуризму є досить прогресивним, оскільки законодавство містить низку положень, які врегульовують різні питання, які не врегульовані в Україні. Саме тому, в даній науковій статті визначено також окремі аспекти правового регулювання екотуризму (сільського зеленого туризму) Польщі, які можуть відповідно бути корисними для України. В даній науковій статті в цілому наведено пропозиції, що можуть бути апробовані вітчизняним законодавцем в процесі формування законодавства про використання природних ресурсів для потреб екотуризму.

**Ключові слова:** екотуризм, правове регулювання екотуризму, екотуристичні ресурси, екотуристичне законодавство України, екотуристичне законодавство Польщі

### **Актуальність.**

Європейський досвід функціонування сфери екотуризму чітко демонструє, що сфера екологічного туризму відповідно за умови раціональної організації має реальну можливість забезпечити біля тридцяти відсотків загального доходу від туристичної галузі. Проте, в нашій державі на сьогодні сфера екотуризму приносить навіть менше одного відсотка прибутку. Вищезазначений факт яскраво свідчить про нерозкритий потенціал сфери екотуризму (Ступень, 2017: 15). Ми вважаємо, що однією із проблем такого становища екотуризму в Україні є відсутність належного правового регулювання відносин у сфері екотуризму. Тому, в зв'язку з цим врахування позитивного досвіду європейських держав у правовому забезпеченні використання природних ресурсів в екотуризмі є надзвичайно актуальним, оскільки це потенційно надасть змогу вирішити як правові, так і організаційні проблеми, які стримують розвиток і еволюцію галузі екотуризму в цілому. В зв'язку з вищезазначеним необхідно проаналізувати саме світовий досвід правового регулювання сфери екотуризму.

### **Аналіз останніх досліджень та публікацій.**

Досвід Польщі з питань правового регулювання екотуризму досліджували наступні вчені: Аражна Е., Бабучовська А., Дудзяк О.А., Зінько Ю.В., Рутинський М.Й., Ступень Н.М. та ін.

### **Результати.**

Досліджуючи позитивний досвід європейських держав в правовому

забезпеченні використання природних ресурсів в екотуризмі на наше переконання найбільш доречним вбачається саме досвід Польщі, оскільки Польща досягнула дійсно значного прогресу в розвитку екотуризму. Це стало наслідком досконалої державної політики в сфері туризму та відповідно правового забезпечення відносин туристичній галузі, в тому числі і в екотуризмі. Крім того, досвід Польщі для України буде корисний тим, що Польща є західним сусідом України і відповідно природно-кліматичні умови є приблизно однаковими для розвитку екотуризму.

Перш за все, варто зазначити, що екотуризм в Польщі розпочав зароджуватися на початку 90-х років минулого століття завдяки активній підтримці з боку держави (Рутинський & Зінько, 2008: 35). При цьому, зауважимо, що як і в Україні, так і в Польщі спеціального профільного Закону про екотуризм (сільський зелений туризм) немає. Однак, на відміну від України сільський (агротуризм) досить якісно врегульовано Законом Польщі «Про туристичні послуги» (аналог в Україні Закон України «Про туризм»).

Досліджуючи досвід Польщі слід звернути увагу, що в Польщі на законодавчому рівні закріплено поняття сільського туризму (агротуризм). Так, агротуризм (сільський туризм) – це форма відпочинку в умовах, які близькі до сільської місцевості. Тобто, це можуть бути об'єднані спільною діяльністю людей, що надають житло, а відповідно така діяльність представлена в якості альтернативного джерела доходу для сільського господарства, сільського населення (Дудзяк, 2018).

Таким чином, як ми спостерігаємо, сільський туризм в Польщі охо-

плює всі прояви туристичної діяльності, які відповідно здійснюються у сільській місцевості і відповідно використання природних ресурсів для потреб саме сільської місцевості. При цьому, про наявність такого різновиду туризму свідчить те, що у різних нормативно-правових актах Польщі зустрічаються такі описові терміни, як «оренда приміщень фермерами» або ж «інші сільськогосподарські послуги, пов'язані з перебуванням туристів». Крім того, для прикладу, відмічаємо, що в ст. 38 Закону Польщі «Про готельні послуги та послуги екскурсавода» від 29 серпня 1997 р. зазначається, що іншими зручностями, в яких можуть надаватися готельні послуги, є також орендовані у фермерів приміщення або ж місця для встановлення наметів на фермах, якщо ці заклади відповідають мінімальним вимогам до обладнання (USTAWA, 1997). Також необхідно відмітити, що відповідно до ст. 6 Закону «Про підприємців» від 6 березня 2018 р. фермер, який надає послуги в галузі сільського туризму, тобто фактично надає туристам кімнати в оренду, продає продукти харчування а також надає й інші послуги проживання на фермах звільняються від обов'язку реєструвати господарську діяльність (USTAWA, 2018).

Таким чином, як ми бачимо, в Польщі концепція екотуризму невідома, а використовується на законодавчому рівні термін сільський туризм (агротуризм). При цьому, деякі законодавчі акти деталізують специфіку даного різновиду туризму. Ми в процесі нашого дослідження наводили різноманітні підходи до співвідношення понять сільського / екологічного / агротуризму, та в цілому вважаємо, що попри точкові

відмінності між ними вони всі мають спільну правову природу.

Також досліджуючи особливості правового регулювання використання природних ресурсів для потреб екотуризму важливо звернути увагу на його мету. Як зазначають польські науковці, метою сільського (зеленого) туризму є популяризація туризму насамперед на сільських та гірських територіях, а також відповідно розвиток місцевих жителів, збільшення доходів населення, виробництво сувенірної продукції, підвищення привабливості сільських та гірських районів держави, включаючи відповідно й збільшення ціни на земельні ділянки, і відповідно, таким чином, збільшуючи вартість земель сільськогосподарського призначення, розвиток сільської інфраструктури, підтримка розробки моделей екотуризму (Babuchowska & Arazna: 12).

Тобто, як ми бачимо, в Польщі сільський туризм є прив'язаний до відповідних територій – сіл та гірських районів. В свою чергу, на сьогодні в Україні екотуризм не прив'язаний безпосередньо до сільської місцевості. Однак, проект Закону Про сільський та сільський зелений туризм передбачає, що сільський туризм – це насамперед відпочинковий різновид туризму, який передбачає тимчасове перебування туристів в сільській місцевості (селі) («Про сільський та сільський зелений туризм», 2021). Тому, в даному аспекті вбачаємо, що запровадження такого терміну в законодавство про екотуризм в нашій державі чітко окреслити на законодавчому рівні вказівку про те що екотуризм здійснюється виключно на сільській території. Отже, констатуємо, що в такому випадку можемо вести мову про використан-

ня польського досвіду районування сільського зеленого туризму.

Як зазначає О.А. Дудзяк, в Україні мета екотуризму (сільського зеленого) туризму є аналогічною до польської, проте, на жаль, за відсутності законодавства, яке регламентує відносини у сфері використання природних ресурсів для потреб екотуризму не можна вести мову, що селяни займаються насамперед екологічним туризмом, оскільки вони не деталізують, що відповідно займаються екотуризмом, а реєструють свою діяльність як інші види підприємницької діяльності (Дудзяк, 2018).

Тому, насправді в Україні є реальна необхідність в прийнятті спеціального Закону, який би чітко врегулював би питання екотуристичної діяльності.

Разом з тим, аналізуючи польське законодавство можна визначити основні критерії, які відмежовують екологічний / сільський зелений туризм від інших видів туризму. Так, зокрема, в Польщі екотуризм (сільський зелений туризм) розглядається як форма загальноновизнаного пізнавального туризму, ключовою метою якого є прагнення туриста відчувати взаємодію з природою, її особливостями і явищами і відрізняється від інших видів туризму за такими критеріями:

– формою активного вивчення територій, які відповідно мають велику природну та культурну цінність;

– забезпеченням доходу для ефективного захисту культурної і природної спадщини та принесення реальних економічних та соціальних доходів сільському населенню;

– пізнанням природних екологічних систем та культурної специфіки місцевих громад («Інформаційна довідка 20-153...»).

## Висновки і перспективи.

Таким чином, ми дійшли до висновку, що досвід Польщі може бути дійсно корисним для України, оскільки в Польщі чітко визначено поняття сільського туризму (агротуристички), визначено мету даного виду туризму, врегульовано питання пов'язані із діяльністю сільських жителів у сфері сільського туризму та визначені критерії відмежування сільського зеленого туризму від інших видів туризму. Нормативно-правова база, яка в майбутньому буде створена для регулювання відносин у цій, відносно новій для України, сфері діяльності сільських господарів повинна відповідати сучасним реаліям українського села та повинна бути спрямована на вирішення важливих проблем, враховуючи перспективний розвиток сільських населених пунктів держави, а також гармонічно вписуватися в нині чинне українське законодавство і не суперечити насамперед Закону України «Про туризм».

## Список використаних джерел

1. Ступень Н.М. Еколого-економічний аналіз стану та перспектив розвитку сільського зеленого туризму в Україні. Агросвіт. 2017. № 10. С. 15–19.
2. Рутинський М.Й., Зінько Ю.В. Зелений туризм. Київ: Знання, 2008. 271 с.
3. Дудзяк О.А. Порівняльна характеристика розвитку сільського зеленого туризму (агротуристички) в західних регіонах України та прикордонних регіонах Польщі. Ефективна економіка: електронний журнал. 2018. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua> (дата звернення: 05.08.2021 р.).
4. USTAWA z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach

- pilotów wycieczek i przewodników turystycznych. URL: <https://isap.sejm.gov.pl> (дата звернення: 05.08.2021 р.).
5. USTAWA z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców. URL: <http://isap.sejm.gov.pl> (дата звернення: 05.08.2021 р.).
  6. Babuchowska K., Arazna E. Rola stowarzyszeń agroturystycznych we wspieraniu turystyki na obszarach wiejskich. Stowarzyszenie Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu. t. VIII. z. 2. S. 12–15.
  7. Про сільський та сільський зелений туризм: Проект Закону від 05.03.2021 № 5206. URL: <http://w1.c1.rada.gov.ua> (дата звернення: 05.08.2021 р.).
  8. Інформаційна довідка 20-153 «Визначення в законодавстві зарубіжних країн поняття екологічного/ зеленого туризму. Критерії, які відокремлюють екологічний/ зелений туризм від інших видів туризму». URL: <https://pdf.usaid.gov> (дата звернення: 05.08.2021 р.).
- 
- ### References
1. Stupen, N.M. (2017). Ekolohe-ekonomichniy analiz stanu ta perspektyv rozvytku silskoho zelenoho turizmu v Ukraini. Ahrosvit [Ecological and economic analysis of the state and prospects of rural green tourism development in Ukraine. Agrosvit], 10: 15–19 (in Ukrainian).
  2. Rutynskiy, M.Y. & Zinko, Yu.V. (2008). Zeleniy turizm [Green tourism]. Kyiv: Znannia, 271 (in Ukrainian).
  3. Dudziak, O.A. (2018). Porivnialna kharakterystyka rozvytku silskoho zelenoho turizmu (ahroturystyky) v zakhidnykh rehionakh Ukrainy ta prykordonnykh rehionakh Polshchi. Efektyvna ekonomika [Comparative characteristics of the development of rural green tourism (agritourism) in the western regions of Ukraine and the border regions of Poland. Efficient economy], 3. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua> (in Ukrainian).
  4. USTAWA z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach hotelarskich oraz usługach pilotów wycieczek i przewodników turystycznych. Available at: <https://isap.sejm.gov.pl> (in Polish).
  5. USTAWA z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców. Available at: <http://isap.sejm.gov.pl> (in Polish).
  6. Babuchowska, K. & Arazna, E. Rola stowarzyszeń agroturystycznych we wspieraniu turystyki na obszarach wiejskich. Stowarzyszenie Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu, VIII, 2: 12–15 (in Polish).
  7. Pro silskyi ta silskyi zeleniy turizm [About rural and rural green tourism] (2021): Proekt Zakonu 05.03.2021 № 5206. Available at: <http://w1.c1.rada.gov.ua> (in Ukrainian).
  8. Informatsiina dovidka 20-153 «Vyznachennia v zakonodavstvi zarubizhnykh krain poniattia ekolohichnoho/ zelenoho turizmu. Kryterii, yaki vidokremluiut ekolohichniy/ zeleniy turizm vid inshykh vydiv turizmu» [Information reference 20-153 «Definition in the legislation of foreign countries of the concept of ecological / green tourism. Criteria that separate ecological / green tourism from other types of tourism»]. Available at: <https://pdf.usaid.gov> (in Ukrainian).

---

**V.M. Yermolenko & A.V. Zhuryna (2021). PECULIARITIES OF LEGAL REGULATION OF ECOTURISM IN POLAND: PROSPECTS FOR UKRAINE.** *Law. Human. Environment*, 12(3): 34-39. <https://10.31548/law2021.03.004>

**Summary.** *The scientific article examines the experience of the legal regulation of ecotourism in Poland. Poland is Ukraine's western neighbor and has passed the European integration path, so the application of Poland's positive experience in legal regulation of natural resources for ecotourism will be really useful. In particular, special attention is paid to the issues of clear delineation*

*of the concept of ecotourism (rural green tourism), the purpose of ecotourism is determined. This scientific article directly analyzes the Polish legislation and identifies the main criteria that distinguish ecological / rural green tourism from other types of tourism. In general, it is determined that the experience of Poland in the legal regulation of ecotourism and its use of natural resources for ecotourism is quite progressive, as Polish legislation contains a number of provisions that address various issues that are not regulated in Ukraine. This scientific article highlights some aspects of the legal regulation of ecotourism (rural green tourism) in Poland, which may be useful for Ukraine. This scientific article presents proposals that can be tested by the domestic legislator in the process of formulating legislation on the use of natural resources for ecotourism.*

**Keywords:** *ecotourism, legal regulation of ecotourism, ecotourism resources, ecotourism legislation of Ukraine, ecotourism legislation of Poland*

---